

נושא: יהדות

כיתות: ה' ו ד'

מגישות: שבי דייד,

אסתר סקולט וברכה שטייף

ארבעה בנים

פתיחה:

בהגדה אנו קוראים על ארבעה בנים שכנגדם דברה התורה

4 בנים

מ.פ. 2

לפני שנתחיל לבאר כל בן ובן נתחיל בסיפור שיבאר לנו את ארבעת הבנים

לפני מעט שנים היה עסקן בי-ם שהיה עושה הרבה חסדים, אחד החסדים שהיה משקיעה בהם הרבה היה ליל הסדר, העסקן הזה היה מזמין אורחים רבים לליל הסדר ומשקיע בהם את כל כוחו, אך לא לשם שמים עשה את אותו החסד הוא רצה שכל אנשי העיר יאמרו תראו איזה צדיק העסקן הזה

אחד הדברים שכאבו לו מאוד היה שכל שנה לאחר התפילה היה רואה את שכנתו האלמנה ובנה שהיה מבוגר אך לא התחתן עדין יושבים בליל הסדר לבדם, רק שניהם

הוא ניסה פעמים רבות להזמין אותם לביתו אך הם לא הסכימו לבוא והם התעקשו על כך שהם רוצים לערוך את הסדר בביתם לבד

לאחר מספר שנים נפטרה האלמנה העסקן ניסה שוב להזמין את בנה שנתר לבד לליל הסדר עם שאר אורחיו אך אותו בן סירב בכל תוקף

שנה אחת החליט אותו עסקן שהוא יפעיל את כל הלחצים על אותו אדם וכך היה ובסופו של דבר הסכים לבוא בתנאי שהעסקן ייתן לו להביא כמה קופסאות יחד עימו

העסקן לא הבין את הסיבה אך הסכים, ליל הסדר עבר בהנאה ובקדושה ובסוף הסדר כשבאו להגיד תודה נשמע רעש חזק מהמטבח והתברר שהמלצרים הפילו בטעות את הכלים היקרים והנזק היה רב

בשנה שלאחר מכן שוב הגיע אותו עסקן ושכנע את השכן לבוא שוב ושוב השכן הסכים לבוא לליל הסדר בתנאי שהוא מביא איתו את הקופסאות שלו, וכך היה בליל הסדר כולם נהנו ושרו ואכלו כמובן עם כלים חדשים אך לפתע חושך בבית והתברר שהארון חשמל נשרף לחלוטין. לאחר הפסח הארון תוקן בעלות גבוהה מאוד

שנה לאחר מכן אותו אדם הגיע שוב לליל נסדר כמובן עם הקופסאות שלו ובאמצע ליל הסדר אחד האורחים הזיז את המפה והפמוט נפל על השולחן ושרפה ענקית פרצה בבית האורחים מהר עזבו וכל אחד הלך לביתו שבור והמום

למחרת בבוקר העסקן עלה לביתו לבדוק את הנזק וגלה לתדהמתו את הקופסאות של שכנו ובתוכם לא פחות ולא יותר מאות אריזות של לחם!!!

השכן ירד לבית שכנו שבור ואמר לו "למה אתה מביא כל שנה לביתי חמץ? איזה רע עשיתי לך?" והשכן ענה לו שזו צואת אימו משום שאימו היתה נצולת שואה ופחדה שיבוא יום ולא יהיה לחם

העסקן מצד אחד הבין את שכנו אך מאוד כאב את הדבר ולכן הם נגשו שניהם לרב והרב הסביר לו שבפסח במקום שישמור בקופסאות לחם שישים שם מצות כך גם יקיים צואת אימו וגם ישמור את הפסח בצורה כשרה ולעסקן הסביר שכל הנזקים שנגרמו לו הם כתוצאה מזה שהוא עושה את המצוות לא לשם שמים אלא לכבוד שלו שכל הבריות יאמרו איזה צדיק הוא

מסיפור זה אנו יכולים ללמוד שאדם 1 יכול להיות כל 4 הבנים

מ.פ. 2.

ובאמת ראינו שהעסקן היה גם צדיק – כי הכניס אורחים אך גם רשע – כי עשה זאת כדי שיכבדוהו. והשכן היה מצד אחד תם – שקיים צואת אימו אך מצד שני שאינו יודע לשאול – כי יכול היה לשאול רב ולקיים צואת אימו בצורה כשרה ע"י המצות

ש.ה. מה הקשר של 4 הבנים ליציאת מצרים וליל הסדר?

ש.י. מהי מטרת ליל הסדר? מהו תפקיד האב בליל הסדר?

ת. תפקיד האב בליל הסדר היא לספר לבניו ולהסביר להם על יציאת מצרים לשאול לענות ולדון בנושא יציאת מצרים "והגדת לבנך..." זה מצות היום ופה רואים את הקשר של 4 בנים לליל הסדר זה נכתב בהגדה על מנת להכין את האב ל4 סוגי בנים שניתן להיות לו ומה הוא צריך להגיד להם

עתה נפרש את 4 הבנים:

מ.ל. 1.

חכם, רשע, תם, ושאינו יודע לשאול

מ.ל. 2.

החכם אומר: "מה העדות והחוקים ומשפטים אשר צוה ה' אלוֹקינו אתכם...?"

מ.ל. 1. מ.ל. 3.

עונים לו: "אין מפטירים לאחר הפסח אפיקומן"

ש.ה. למה כתוב חכם ולא צדיק?

ת. כאשר אדם עובר עברה זה קורה רק כאשר נכנסת בו רוח שטות ואם הוא חכם אז לא יעבור עברה (ועוד שצדיק לא שואל שאלות)

מ.ל. 3.

בשאלת החכם כתוב מה **העדות החוקים והמשפטים**... לכאורה זה נשמע כפילות אך זה לא כפילות בעצם לכל מילה יש משמעות שונה

העדות: סיפורים שכתבה התורה שמעידים עליה שהיא אמיתית

מ.ל. 3.

החוקים: מצוות שאין אנו מבינים את טעמם

מ.ל. 3.

משפטים: מצוות שאנו מבינים טעמם

החכם בשאלתו בעצם רוצה לדעת את מצות התורה ע"מ לקיים אותם

ואנו עונים לו: "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן"

ש. מה פרוש מילה אפיקומן?

ת. אפיקומן הוא קורבן פסח

3.מ.ח.

בימי ביהמ"ק לאחר קרבן פסח לא היו אוכלים דבר כך בימינו ההלכה לא השתנתה ואין אוכלים אחרי הפסח אפיקומן לאמר לנו שההלכות לא משתנות אפילו שהמצוות משתנות חוקי התורה נשארים תמיד וזה התשובה לבן החכם

נעבור לבן הבא – **רשע**

1.ל.מ

רשע אומר: " מה העבודה הזאת לכם?"

2.ל.מ

ועונים לו: " לכם ולא לו לפי שהוציא את עצמו מהכלל כפר בעיקר, אף אתה הקהה שיניו אמור לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים לי ולא לו ואילו היה שם לא היה נגאל"

הרשע אומר מה העבודה הזאת לכם

ש. איך קורא הרשע למצוות ישראל?

ת. עבודה

2.ח.מ

על עצם זה שהוא קורה למצוות התורה עבודה הוא נקרא רשע

הרשע בעצם בא להתריס הוא לא שואל ע"מ לקבל תשובה לכן שבור את שיניו כדי שישתוק ואומר בעל האגדה שבגלל שאמר הרשע לכם והוציא את עצמו מהכלל ואינו משתף את עצמו עם כלל ישראל לכן כאשר נגאל הוא לא יגאל עם כלל ישראל

ובעצם אנו לומדים מזה שעם רשע מתנהגים בדרך שלו אם הוא מוציא את עצמו מהכלל בסוף יצא מהכלל

ש. מה ההבדל בין החכם לרשע?

החכם "שואל מה העדות... אתכם?" הוא לא כולל את עצמו. והרשע אומר "מה העבודה... לכם?" גם הוא לא כולל את עצמו אז מדוע מקהים את שיניו של הרשע ולא של הצדיק מה ההבדל בין שאלתם?

ת. הרשע מוסיף ה' אלוקינו והרשע אינו מזכיר את ה' כלל

4.פ.מ

רשע בגימטריה 570 (ר-200 ש-300 ע-70)

שיניו בגימטריה 366 (ש-300 נ-50 י-10 ו-6)

(הבנות יעשו את הגימטריה)

כתוב אצל הרשע שצריך להקות את שיניו אז נוריד מהגימטריה של רשע (570) את המילה שיניו(366) יוצא 204 שזה הגימטריה של צדיק (צ-90 ד-4 י-10 ק-100)

ש.י. מיהו הבן הבא המופיע בהגדה?

מ.ל.1

ת.תם

מ.ל.2

התם אומר: "מה זאת?"

עונים לו: "ואמרת לי בחוזק יד הוציאנו ה' מארץ מצרים ומבית עבדים"
התם שואל "מה זאת" ז"א אמנם היה צריך להיות במצרים אך מדוע היה צריך לסבול כ"כ

ועונים לו: "ואמרת לו בחוזק יד הוצאתנו ה' ממצרים ומבית עבדים"
כלומר שדווקא משום חוזק היד – שסבלו כ"כ זה מה שזרז את יציאתם ממצרים וזה מה שקיצר את השעבוד

מ.ל.1

הבן האחרון הוא שאינו יודע לשאול

שאינו יודע לשאול

מ.ל.2

על בן זה לא כתוב שאלה הוא לא שואל משום שאינו יודע לשאול

אומרים לו: "את פתח לו, שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים".

הבן הזה – רוצה לשאול, יש איזשהו דבר שאינו מבין והוא מעוניין לשאול אך אינו יודע איך לשאול השאלה שבן הזה אינו מבין היא: מדוע עכשיו כאשר זה לילה מספרים על יציאת מצרים הרי צריך לזכור את יציאת מצרים ביום שכתוב "ביום ההוא" והתשובה היא שליל הסדר הלילה הזה גדול כ"כ שהוא מבחינת יום שנא': "לילה כיום יאיר" כאשר עונים לילד שאינו יודע לשאול לא פותרים אותו בתשובה שלצאת ידי חובה אלא כתוב "את פתח לו" כלומר: את - מא' עד ת' כל הפרטים

ועוד את- שתלמדהו כמו אמא רחמנייה שכך יבין ויושפע ליבו הרך יותר

חזרה וסיכום:

שד"ד

אני בוחרת 4 בנות שעל כל אחת שלט של אחד מארבעה בנים ארבעת הבנות לא תסתכלנה ללוח אלה תעמדה מול בנות הכיתה אני מקריאה את אחד השאלות של ארבעה בנים הבת שהיא הבן מסבירה את השאלה והכיתה תשיב מתוך ההגדה את התשובה ובת אחת תסביר את התשובה וכן הלאה

ביבליוגרפיה:

הגדה של פסח שירת הגאולה |

אור החיים | פרשת בא

ליקוטי יהודה | חידושי הרי"ם

הגדה ש"פ | בית הלוי

באר מרים

סיפור לחג | יאיר וינשטוק | תשס"ב

חידושי הרי"ם

שד"דים

הפתיחה : פתחנו בצורה סיפורית כדי לרתק את הבנות בתחילת השיעור ולהכניס בהם את התוכן שבכל אחד יכול להיות כל אחד מארבעת הבנים.

סיכום : חזרה על הנלמד בצורה נחמדה ולבדוק האם הבינו את השיעור טוב.

מטרות

לימודיות:

1. התלמידה תדע מה כל בן מארבעת הבנים בהגדה אומר
2. התלמידה תדע מה התשובה עבור כל בן
3. התלמידה תדע ותסביר את פרוש המילים

חינוכיות

1. התלמידה תחפוץ להיות כמו הבן החכם בהגדה
2. לעורר בלב התלמידה את אהבת הצוות
3. להשריש בלב התלמידה את הידיעה שתורתנו ניצחית

פורמליות

1. פיתוח חשיבה אנליטית ע"י משל ונמשל
2. פיתוח הקשבה וריכוז ע"י סיפור
3. פיתוח חשיבה ע"י שאלות חשיבה
4. פתוח חשיבה ע"י חשוב גימטריות.

מראה לוח:

